eValue – ilmiölähtöisen oppimisen arviointi opettajankoulutuksessa

Johanna Kainulainen, Mirja Tarnanen, Riitta Tallavaara,
Merja Juntunen & Ilkka Ratinen

Ainedidaktiikan symposium 9.2.2018

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
OPETTAJANKOULUTUSLAITOS

Ilmiölähtöinen opetussuunnitelma ja oppiminen opettajankoulutuksessa

- Mikä ohjaa opetussuunnitelmauudistusta?
  - Scardamalia ym., 2012: Kolmen muutoksen malli:
    1) lisäävä (lisätään uutta opetussuunnitelmaan),
    2) assimiloiva (kehitetään opetusta uusien taitojen osalta)
    3) systeeminen (kehitetään yhteisöä tietoa-luovaksi/oppivaksi organisaatioksi)
- Jyväskylän opettajankoulutuksessa ilmiölähtöisen opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä kehitettiin myös toimintakulttuuria -> pyrittiin systeemiseen muutokseen ja oppivan yhteisön luomiseen (Dufour & Fullan, 2013).
  - Oppiaine- ja tieteenrajat ylittävä yhteistyö, tiimiopettajuus, tiimi- ja tutkiva oppiminen lisääntyneet (Naukkarinen ym., tulossa) sekä arviointikäytänteet muuttuneet: mm. itse ja vertaisarviointi systemaattisesti osana opetusta, arviointikriteerien laatiminen, myös opiskelijoiden osallistaminen niiden laadintaan (vrt. Wiliam, 2006; Welsh, 2007; Boud, 2010).

Ilmiölähtöinen oppiminen

- Ilmiölähtöisessä oppimisessa on kyse ilmiön opiskelusta sen aidossa kontekstissa omien kokemusten sekä eri tieteenalojen teorioiden/oppiaineiden ja käsitteiden avulla – kokemuksellisuuden ja käsitteellisyyden yhdistäminen; oppimisessa on kyse arkikäsitysten muokkaamisesta kohti tieteellisempää ja kokonaisvaltaisempaa maailmankuvaa (Østergaard ym., 2010; Lonka ym., 2015; Tarnanen & Kostiainen, tulossa)
- Ilmiölähtöisessä opiskelussa yhteistoiminnallisuus, oppimista tukevan oppimisympäristön luominen ja arvioitikäytänteet keskeisiä
- Arviointia on mielekästä kehittää opetuksen ja oppimisen tukemisen kehittämisen yhteydessä, koska arviointi vaikuttaa opetukseen, oppimisprosesseihin sekä opiskelijan identiteettiin (esim. William, 2006; Boud, 2010; Wiggins & McTighe, 2005)
- Akateemisen asiantuntijuuden ja työelämätaitojen kehittymisen näkökulmasta on kriittistä kehittää arviointia vastaamaan opetuksen tavoitteita ja oppimisen teoreettisia periaatteita.

Arviointikulttuurin haasteita

- Arvioinnin haasteina on, että se
  - kohdentuu oppimistavoitteiden näkökulmasta liian kapeaan osaamiseen, se ruokkii pintaoppimista ja sen merkitys jää vähäiseksi oppimisen tukemisen näkökulmasta (esim. Webb 2002; Donoso & Arias 2011).
  - on pääasiassa summatiivista tai se ei ole oppimisprosessia huomioivaa ja tukevaa (esim. Asikainen, Parpala, Virtanen & Lindblom-Ylänne, 2013)
  - ei ole arviointivastuuta jakavaa eikä aktivoi oppijaa (esim. Boud, 2000)
- Itse- ja vertaisarviointi voi vahvistaa toimijuutta ja sitoutumista omaan oppimiseen, mikä näkyy vastuun ottamisena omasta oppimisesta (esim. Sebba ym. 2008).
- Arviointi voi tukea ja ohjata tiimityötaitoja: oman toiminnan reflektointi ryhmäprosessin ja ryhmän tavoitteiden edistämisen näkökulmasta (Crisp 2012).

E-value-hanke

1. **kehitettiin osallistavaa arviointiprosessia**, jossa opiskelijat ovat mukana alusta lähtien suunnittelemassa arviointia (mm. arviointivastuun jakaminen, arviointikriteerien määrittäminen, arvioinnin ajoittaminen, itsearviointi- ja vertaisarviointikäytänteet)
2. **pilotoitiin, arvioitiin ja kehitettiin erilaisia, luovia tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäviä ratkaisuja**, joita voitiin luovalla, oppimisprosessin kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla soveltaa arvioinnin työkaluna.
3. **suunniteltiin ja pilotoitiin monialaisten oppimiskokonaisuuksien arviointiprosesseja tukevia menetelmiä ja työkaluja** hankkeen pilottiprojektissa yhdessä hanketiimin opettajien ja opettajaopiskelijoiden kanssa.

eValuessa ohjaajien pohdittavana

Tavoitteet

Mitä tulisi osata?

Miten opiskelija osallistetaan tässä prosessissa?

Millaisella arvioinnilla on merkitystä? Millainen arviointi opettaa parhaiten arvioinnista?

Pedagoginen toiminta

Millaiset aktiviteetit mahdollistavat saavuttamaan tavoitteet?

Arviointi

Millainen arviointi tarjoaa tietoa tavoitteiden saavuttamisesta?

Opettajankoulutuslaitos

Ks. Tarnanen 2017

Amazing Case

- Ilmiölähtöinen, monialainen ja -tieteinen, opiskelijalähtöinen oppimisprojekti 2. vuoden erityis- ja luokanopettajaopiskelijoista muodostuvalle Opet pilvissä 2.0 -ryhmälle.
- Projektissa opiskeltiin ympäristö- ja luonnontiedon, historian, katsomusaineiden, suomen kielen ja kirjallisuuden pedagogiikkaa sekä kasvatustieteen opintoja.
- Projektissa opiskelijat suunnittelivat työyhteisönä leirikoulun Kokkolaan, missä he toteuttivat toiminallisen oppimisseikkailun Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen luokanopeopiskelijoiden kokeiltavaksi.
- Projektissa tuotettiin myös e-oppimateriaalia yleiseen jakoon, kaikkien iloksi.

Opiskelijat suunnittelivat itse projektin lopulliset oppimistavoitteet, projektin toteutuksen, projektin arvioinnin ja sen kriteerit.

Arvioinnin suunnittelu projektissa

- Opiskelijat määrittelivät arviointikriteerit jokaiselle osaamistavoitteelle ja suunnittelivat, kuinka projektin arviointi toteutetaan projektin aikana ja jälkeen.

Ymmärtää projektissa oppilaan kasvun ja kehityksen tukemisen näkökulmia leirikoulussa.

Muokkaa Siirrä Poista

1: Ymmärtää osittain yksilöllisyyden merkityksen projektin suunnittelussa ja toteutuksessa, mutta ei omassa toiminnassaan tuo ymmärrystä esille. *Leirikoulupedagogiikan mahdollisuudet, kuten ryhmäyttäminen, yhdessä tekeminen ja ongelmanratkaisu sekä sosiaalisten, fyysisten, emotionaalisten ja esteettisten elämyksien luominen jäävät hyödyntämättä*. Tehtävät ja aktiviteetit jäävät irrallisiksi, eivätkä ne tue kokonaisvaltaista oppimista. *Oppilaan mahdollisuudet hahmottaa kykyjään erilaisissa tilanteissa, saada onnistumisen kokemuksia ja itseluottamusta, oppia vastuuntuntoa ja omatoimisuutta sekä parantaa sosiaalisia taitojaan jäävät vähäisiksi, tai niitä ei ole lainkaan.*

3: Osaa huomioida projektin suunnittelussa ja toteutuksessa oppilaiden yksilöllisyyden, sekä vahvuuksien että tuen tarpeiden näkökulmasta. Ymmärtää leirikoulupedagogiikan antamat mahdollisuudet, *kuten ryhmäyttämisen, yhdessä tekemisen ja ongelmanratkaisun sekä sosiaalisten, fyysisten, emotionaalisten ja esteettisten elämyksien luomisen, ja hyödyntää niitä osittain. Leirikoulun tehtävät ja aktiviteetit tukevat pääosin kokonaisvaltaista oppimista ja antavat oppilaille mahdollisuuden hahmottaa kykyjään erilaisissa tilanteissa, saada onnistumisen kokemuksia ja itseluottamusta, oppia vastuuntuntoa ja omatoimisuutta sekä parantaa sosiaalisia taitojaan.* Projektissa annetaan mahdollisuuksia oppilaan kokonaisvaltaiseen oppimisen tukemiseen, eikä pelkästään kursseihin liittyviin tietotavoitteisiin.

5: Lähtökohtana projektin suunnittelussa ja toteutuksessa on oppilaiden yksilöllisyyden ja monimuotoisuuden huomioiminen. P*rojektissa hyödynnetään taidokkaasti leirikoulupedagogiikan antamia mahdollisuuksia, kuten ryhmäyttäminen, yhdessä tekeminen ja ongelmanratkaisu sekä sosiaalisten, fyysisten, emotionaalisten ja esteettisten elämyksien luominen. Leirikoulun tehtävät ja aktiviteetit tukevat kokonaisvaltaista oppimista erinomaisesti ja antavat oppilaille mahdollisuuden hahmottaa kykyjään erilaisissa tilanteissa, saada onnistumisen kokemuksia ja itseluottamusta, oppia vastuuntuntoa ja omatoimisuutta sekä parantaa sosiaalisia taitojaan hyvin.*

2 kommenttia

Arvioinnin toteuttaminen ja arviointityökalun testaus

- Projektin arviointi muodostui ohjaajien arvioinnin, opiskelijan itsearvioinnin ja pienryhmien toisilleen tekemien numeeristen vertaisarviointien keskiarvon perusteella.
  - kyseinen keskiarvo oli kaikkien kurssien arvosana
  - ohjaajat arvioivat jokaiselta opiskelijalta yhden kohteen myös sanallisesti.
  - opiskelijat liittivät numeeriseen vertaisarviointiinsa myös sanallisen palautteen.
- Jokainen oppimistavoite arvioitiin numeerisesti (ja halutessa myös sanallisesti) ja syötettiin arviointityökaluun.

Tutkimuskysymykset

1) Miten opiskelijat kokivat arvioinnin, kun heidät osallistettiin arvioinnin suunnitteluun sekä itse- ja vertaisarviointiin?

2) Millaisia merkityksiä opiskelijat antoivat arvioinnille, kun se oli osa heidän omaa oppimistaan sekä heidän ammatillista kehittymistään?

Aineisto ja menetelmät

- Aineistona laadulliset opiskelijakyselyt (N = 11), joissa opiskelijoita pyydettiin kuvaamaan kokemuksiaan osallistavasta arviointiprosessista sekä erittelemään omaa oppimistaan ja arviointiosaamisensa kehittymistä osallistavan arviointiprosessin myötä
- Tutkimuksessa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä sekä tutkijatriangulaatiota.

Alustavat tulokset

Arviointiprosessista oppiminen

Tavoitteiden merkitys arvioinnissa (mm. laadinnan haastavuus, suhde kriteereihin)

Arviointikäytänteisiin liittyvä osaaminen (mm. metodit, kriteerit, palautteen rooli)

Ymmärrys syveneminen arviointiprosessista yleensä ja siihen liittyvistä tekijöistä

Oman arviointiosaamisen tiedostaminen ja edelleen kehittäminen

(arviointitaito on opittava taito)

Vastuu

motivoijana:

vastuu toi mielenkiintoa ja halua toteuttaa ja kehittää

Vertaisin tätä työelämälähtöiseen projektiin, jossa tekijät tosiaan ottavat vastuun tekemästään. Silloin tavoitteet ja niiden arviointi kirkastuvat helpommin, koska itsellä on myös kova motivaatio kantaa projektia kunnialla alusta loppuun.

Oma oppiminen projektissa osallistavan arvioinnin avulla

Omien toimintatapojen kehittyminen projektissa

Oppimisprosessista oppiminen

Tiedostuminen omaan oppimiseen vaikuttavista tekijöistä

Aikaisempien oppimiskokemusten merkityksellisyyden ymmärtäminen

Oppiminen prosessissa

(oppiminen itsestä, reflektointitaitojen kehittyminen)

Työelämärelevanssi

POHDITTAVAA

- Opiskelijan osallistaminen arviointiin sekä itse- ja vertaisarviointi vahvisti opiskelijoiden toimijuutta ja sitoutumista omaan oppimiseen ja arviointiin, mikä näkyi vastuun ottamisena ja merkityksellisyyden kokemuksina (esim. Boud, 2000; Sebba ym. 2008).
- Kun oppiminen ja arviointi koetaan merkitykselliseksi, epäonnistumistakin kestetään paremmin/se koetaan myönteisempänä ja osana oppimista (esim. Webb 2002; Donoso & Arias 2011)

  → arviointi on tällöin osa oppimista – assessment for learning

- ”Pakko on paras muusa”: opiskelija motivoituu vastuun myötä, mutta vastuuta otetaan vasta kun pakotetaan?!

  → vastuun ottamiseen ei kasvateta koulussa, eikä sitä osata ottaa ylemmilläkään koulutusasteilla

(Edelleen) isoja kysymyksiä arvioinnista

(Tarnasta 2017 mukaillen)

- Mitä kaikkea arvioidaan?
- Minkä arviointi on erityisen tärkeää?
- Miten arvioidaan?
- Kuka arvioi?
- Kenen arviointiin luotetaan, kenen arviointi vaikuttaa?
- Ketä/mitä varten arviointi tehdään?
- Mikä arvioinnin palautearvo on?
  - Onko mittavien arviointiprosessien laadinta ja toteuttaminen vaivan arvioista?
- Mikä on merkityksellistä arviointia yliopisto-opinnoissa?